

Kahrolsun bağzı şeyler!..

Işık ERGÜDEN

İnsanların yaşamlarına, haklarına, sorumluluklarına sahip çıkışında kitabın yerini elbette hiçbir zaman tam olarak bilemeyeceğiz, ancak kitaplara duyduğumuz inançla, “Çıtır Çıtır Felsefe” dizisinden bir seçkiyle, “demokrasi ve direniş dersleri”ni bir kez daha hatırlayabiliriz...

Buraya bakın, burada, bu kara mermerin altında

*Bir teneffüs daha yaşasaydı
Tabiatın tahtaya kalkacak bir
çocuk gömülüdür
Devlet dersinde öldürülmüştür.*

Meçhul Öğrenci Anıtı, Ece Ayhan

Brigitte Labbé, Paris Sorbonne Üniversitesi'nde felsefe eğitimi gördükten sonra, çok dogmatik bulunduğu felsefe alanına duyduğu tepkiyle, çocuklara felsefenin sürekli kendini yenileyen bir sorgulama olduğunu göstermek için kaleme almış “Çıtır Çıtır Felsefe” dizisini. Günışığı Kitaplığı'nca yıllardır gayet özenli baskılarla yayımlanan, Türkçedeki kitap sayısı yirmiyi geçen bu dizi, ilk yayımlandığı günden bu yana çok çeşitli konularda çocuklara, gençlere, hatta yetişkinlere, hayatın her alanını kapsayan konularda, gündelik örneklerle dayalı sorular ve yanıtlar sunmaya devam ediyor. Bu metinlerle büyüyen kuşakların hayata ne türden müdahalelerde bulunacaklarını, yaratıcılıklarıyla bizleri nasıl şaşırtacaklarını henüz bilmiyor olsak da, bir iki kuşak öncesinin direncini, zekâsını ve esprisini “Gezi Parkı Direnişleri” sırasında Türkiye'nin hemen hemen her yerinde gördük, yaşadık. Kitap okumuyor sandığımız, internetten, cep telefonundan başka bir şeyden anlamaz sandığımız bir kuşak, bize hem teknolojinin nasıl kullanılabileceğini hem de barışçıl, şenlikli, mizahlı bir direnişin nasıl örgütlenebileceğini öğretti. Onlara müteşekkirimiz...

İnsanların yaşam alanlarına, haklarına, sorumluluklarına sahip çıkışında kitabın yerini elbette hiçbir zaman tam olarak bilemeyeceğiz, ancak kitapların hepimize söyleyecek çok şeyi olduğuna inançla, Çıtır Çıtır Felsefe dizisinden bir seçki sunarak, ülke çapında yaşadığımız bu sürecin “de-

mokrasi ve direniş dersleri”ni gelecek kuşaklara aktarabiliriz...

ADALET BİR PAYLAŞIM MESELESİDİR

Çocuklar için yazılmış çoğu kitap, onlar arasındaki ilişkileri örnek gösterirken, asıl üzerinde durulması gereken noktanın, bütün bu ilişkileri de düzenleyen, bu ilişkiler için gelenek ve örnek oluşturan “yetişkinler dünyası” olduğu gerçeği çoğu zaman gözardı ediliyor. Hele ki bu dünyanın devasa kurumsal aygıtı olan ve her türlü güç ve yetkiyi tekelleştiren devlet neredeyse tamamen unutuluyor. “Çıtır Çıtır Felsefe” bu açıdan da farklılık taşıyor, insanlar arası sorunların toplumsal boyutlarını gündeme getiren bir dizi olma niteliği taşıyor.

Haklar ve Ödevler başlıklı kitapta, “Başkalarının hak ve ödevlerine tek başlarına karar veren bütün insanlara ‘zorba’ denir,” ibaresini okuyoruz. Adalet ve Haksızlık'ta ise, “Yasanın amacı, birkaç insanın kaprislerinin diğerlerini yönetmesini engellemektir,” diyor. Böylece, demokrasinin ancak en geniş toplumsal kesimlerin örgütlü katılımıyla, görüş ve düşüncelerini özgürce ifade edebilmeleriyle mümkün olabileceğinin ipuçları da bize sunuluyor. Diktatörlük ve Demokrasi kitabında, “Bir demokraside devletin

yararı, kimseye insanların özel hayatlarına girme hakkı tanımaz; yasa özel hayatı korumak zorundadır,” denirken, yaşam alanlarımızın ve yaşamsal haklarımızın yasal güvence altında olması gerektiği de vurgulanmış oluyor.

HAKSIZLIK ŞİDDETİN TA KENDİSİDİR

Adalet ve Haksızlık kitabında ise şunları okuyoruz: “Adalet öncelikle bir paylaşım meselesidir... bazıları günde elli tabak pilav, üstüne de kebablar, dondurmalar, pastalar yiyorsa ‘bu adil değil, diğer insanlar aç’ deriz. Paylaşım çok kötü yapıldığında, bu adaletsizliktir.” Üstüne üstlük, “Haksızlık yaratan, herkesi eşit olarak değerlendirmeyen yasalar vardır.” İşte bu durumda, “Haksızlık şiddet doğurur, çünkü haksızlık şiddetin ta kendisidir... Adaletsizlik, insanların içine öfke yerleştirir... Ama adalet için savaşmak, yalnızca şiddete başvurmak değildir. Ne mutlu ki, haksızlığın insanların içine yerleştirdiği öfke, şiddetten başka bir şeye de dönüşebiliyor: Bir şeyleri değiştirme enerjisine... Haksızlığa karşı isyan, inanılmaz bir enerji verebilir.”

Evet, adaletsizliğe, haksızlığa karşı koymak, çoğu zaman insanı insan yapan özelliklerden de biri oluveriyor, çünkü Özgür Olan ve Olmayan'daki deyişle, “Bizler robot değiliz!” ve bir arada yaşayabilmek için, “Herkesin özgürlüğünden mümkün olduğunca az ödün vermesini, herkesin en fazla özgürlüğe sahip olmasını,” isteriz. İşte o zaman, Haklar ve Ödevler kitabından öğrendiğimiz üzere, “Haklar ve ödevler özgürlüklerimizin beççileri,” olur. Elimizde başka silah yoktur; olmasını da istemeyiz çoğu zaman. Çünkü Şiddet ve Şiddetsizlik kitabından biliyoruz ki, nedensiz şiddet evrende insandan başka hiçbir canlıya özgü değildir, olur olmaz şiddet kullanan en vahşi canlı insandır. Hele ki karşıda, şiddet tekelini elinde tutan devlet varsa! İşte o

zaman, “Şiddetsizlik, büyük bir hayal gücü, zekâ, sabır ve direnç gerektirir,” diyor bize kitap. Çünkü “Şiddet karşıtı kişi, haksızlıklara ve şiddete maruz kalmış, ama savaşmak için şiddet silahını seçmemiş kişidir.” Ama “Çatışma bir kez yerleştiğinde, iyi çözüm yoktur, yalnızca daha az kötü çözümler vardır.” Dolayısıyla şiddet ya da şiddetsizlikten önce, çatışma ortamını çözecek enerji ve zekâ gerekir ki, tarihte bugüne dek görüldüğü üzere, “devlet aklı” böyle bir yeteneğe neredeyse hiç sahip olmamış, “devlet aklı”nın ilk işi şiddete başvurmak olmuş, bu zekâyı ve kıvraklığı ise polis, gaz bombasının ve mermilerin karşısına salt bedenleriyle çıkan direnişçiler, muhalifler ve gençler göstermiştir.

Bu noktada, *Cesaret ve Korku* adlı kitabın da bize söyleyecekleri var: “*Cesur insanlar korkar: Üstesinden gelmeleri gereken zorlukların ve tehlikelerin farkındadırlar.*” Ama “*Bildiğimiz zaman, daha az korkarız. Ve artık kimseseye kanmayız.*” İşte o zaman, “*Cesur olmak, bütün ‘rağmen’lere rağmen harekete geçmektir.*” “*Direnmek, kendimiz kalmayı başarabilmek, cesaret gerektirir.*” Sonuçta, “*Korku, korkaktır; cesaret kendini gösterdiği an, geri çekilir.*”

Diktatörlük ve Demokrasi kitabı ise bize bir anlamda bütün bu mücadelelerin sonucunu göstermektedir.

Çoğunluğun diktatörlüğü asla olmayan, bütün azınlıkların da eşit haklara sahip olduğu “Demokrasilerin tek bir güvencesi vardır: Her vatandaşın eleştirel akl. Eleştirel akla sahip olmanın anlamı, kendine sorular sormak, dinlemek, bilgi almak, gözlemlemek, ayırt edebilmek için düşündürmektir: Doğru ile yanlış ayırt etmek, haklı ile haksız ayırt etmek, mümkün olanla imkânsız ayırt etmek için düşündürmek. Her gün, demokrasi hayatta kalsın diye düşünmek.” Ve düşünmek kimi zaman en önemli eylem olabilir...

Bir de, demokrasiyi ille de birilerini yönetmek olarak görenler varsa, mesela “*Ayaklar ne zamandır baş oldu?*” falan gibi sorularla iktidarın kibrine ve sarhoşluğuna kapılanlar, bunlar için de *Liderler ve Diğerleri*’nde şöyle deniyor: “*En büyük şefin bile bir şefi vardır. O da, şef olmayan herkestir. Gerçek şef, diğerleridir.*” “*Eğer yönetmeyi seviyorsak, eğer şef olmak istiyorsak, her zaman yönetebileceğimiz biri vardır: Kendimiz. Belki de hayattaki en ilginç şey, kendi kendinin şefi olmaktır!*” Fazla lafa gerek yok sanırım...

“*Peki ya çocuklar kendi aralarında ki ilişkileri nasıl düzenleyecek, kavgasız, dövüşsüz bir hayatı nasıl kuracak,*” sorusunu soracak olursak, hayattan, okuduklarımdan çıkardığım naçizane bir sonucu burada aktarmazsam olmaz: Devletin resmi, gayriresmi kişi ve kurumlarının hayatlara müdahalesi ne kadar az olursa, yetişkinlerin gençlere müdahalesi ne kadar az olursa, insanlar -özellikle de gençler- arasında o kadar az sorun çıkıyor. Son “Gezi Parkı Komünü”nde ve Türkiye’nin her tarafındaki diğer ortak yaşam pratiklerinde gençlerin yaşadıkları bu tespiti doğrular nitelikte. “*Gölge etme, başka ihsan istemez!*”

Diktatörlük ve Demokrasi
Brigitte Labbé, P. F. Dupont Beurrier
Resimleyen: Jacques Azam
Çeviren: Azade Aslan
Günüşiği Kitaplığı, 44 sayfa

Haklar ve Ödevler
Brigitte Labbé, P. F. Dupont Beurrier
Resimleyen: Jacques Azam
Çeviren: Azade Aslan
Günüşiği Kitaplığı, 44 sayfa

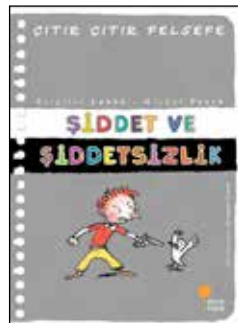
Adalet ve Haksızlık
Brigitte Labbé, Michel Puech
Resimleyen: Jacques Azam
Çeviren: Azade Aslan
Günüşiği Kitaplığı, 40 sayfa

Liderler ve Diğerleri
Brigitte Labbé, Michel Puech
Resimleyen: Jacques Azam
Çeviren: Azade Aslan
Günüşiği Kitaplığı, 40 sayfa

Şiddet ve Şiddetsizlik
Brigitte Labbé, Michel Puech
Resimleyen: Jacques Azam
Çeviren: Azade Aslan
Günüşiği Kitaplığı, 40 sayfa

Özgür Olan ve Olmayan
Brigitte Labbé, Michel Puech
Resimleyen: Jacques Azam
Çeviren: Azade Aslan
Günüşiği Kitaplığı, 40 sayfa

